VZKŘÍŠENÍ DCERY JAIROVY

Původ materiálu
Anna Lavická
Pořadí v lekci
19

Žalm 106,1.12 – Haleluja. Chválu vzdejte Hospodinu, protože je dobrý, jeho milosrdenství je věčné. Tehdy uvěřili jeho slovům, do zpěvu se dali k jeho chvále.

Liturgické čtení-L 8,40-42

KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI

Oddíl tvoří dvě propojené části, z nichž jedna vypráví o uzdravení a druhá o uzdravení-vzkříšení. Takové spojení dvou příběhů není v NZ zrovna obvyklé. Těmto příběhům předchází vyprávění o utišení bouře (8,22-25) a uzdravení posedlého v Gerase (8,26-36). Lze to chápat jako tři příběhy, řazené podle důležitosti: od exorcismu přes uzdravení až ke vzkříšení. Mezi uzdravením a vzkříšením se tu prezentuje velmi úzký vztah. Navíc je tento text zařazen v evangeliu bezprostředně před vyslání Dvanácti(9,1-6). Ježíš v něm dá učedníkům moc vyhánět démony a léčit nemoci. Celá tato část Lukášova evangelia se tedy týká ***otázky moci*** nad nemocemi,.démony a smrtí. Pro naše souvislosti: *Lukáš zde nastavuje Teofilovi cestu k pochopení, že Ježíš jedná jako Bůh, že věřit v Boha znamená věřit v Ježíše (který vymýtá zlé moci a posedlosti, uzdravuje, kříší z mrtvých).*

Ježíš a zástup– od prvního okamžiku sledujeme tyto dva protagonisty příběhu. Zástup mnohočetný a anonymní, jako by byl bytostí, jejímž charakteristickým rysem je očekávání. Všichni na Ježíše čekají, aniž bychom ovšem věděli, co přesně od něj kdo z nich očekává. Očekávání zástupu je do jisté míry prázdné, neurčité...

Jairos - vystupuje ze zástupu. Na rozdíl od davu má tento muž jméno. Má i titul: představený synagogy. Muž známý a důležitý. Jeho očekávání je vysloveno: ať k němu Ježíš přijde, protože jeho jediná dcera (to je zajímavý údaj v epoše početných rodin...) je nemocná, umírá.... - ***Máš také nějaké očekávání, směřované k Ježíši Kristu, Teofile?***

Nemocná žena - Zatímco zástup se tlačí (anonymně, hlava nehlava), Ježíš kráčí ke konkrétnímu cíli, jde v davu, nestojí mimo něj. Zde je příběhu nastavena „výhybka“. V tom davu, v té mačkanici se Ježíše někdo dotkne a On ví, že to nebylo jen tak náhodou. Zastavuje se, klade otázku. Nám to připadá zbytečné zdržení na cestě k naléhavému případu, Ježíš

naopak ví, že je to důležité, že to souvisí s vírou v jeho moc. Jeho pozornost se obrací od davu k jednotlivci, zatím neznámému. My už víme, co On zatím neví: že to je žena trpící krvácením, že přišla zezadu, aby nebyla viděna, nechce jednat z očí do očí, chce jednat potají. Proč? Má strach z odmítnutí. Krvácení ji činilo dle židovských předpisů nečistou. Trvale nečistou, to znamená vyloučenou ze společenství. Ona se tam vůbec neměla objevit, v tom zástupu (sr. Lv 15,18-30). Žena ví, ihned a neomylně, že se Ježíš ptá na ni. Teď tedy očekává Ježíš. Žena už byla uzdravena a nemá, co by víc žádala. Zato Ježíš chce navázat vztah. Žena na Ježíšovu otázku odpoví, ač to nebylo snadné. Co bylo dosud v tajnosti, poví přede všemi. Teď jedná jako Jairus, na kolenou se vyznává ze svého trápení. Ona ale navíc riskuje, že ji dav zatratí, protože nezůstala stranou, jak se na nečistou slušelo. Riskuje napomenutí a možná i trest přímo od Ježíše. Vždyť kdo se dotkne nečistého, stává se sám nečistým, praví Leviticus. Tady ale proběhla „kontaminace naruby“. A navíc: ta, která se bála trestu, dostala slovo milosti, byla propuštěna v pokoji (nevím proč, ale naskočila mi tady souvislost se sv. Večeří Páně: samotný dotyk s „tělem Páně“ nestačí; uzdravení, záchrana, se neobejde bez vztahu...). Nebyl by ten příběh úplný, kdyby činu chyběl vztah, zázraku slovo a strachu odpověď milosti.

Dcerka Jairova– je jakoby příběhem o uzdravení krvácející ženy odsunuta do ústraní, jakoby na ni Ježíš zapomněl. Ale není tomu tak. Zatímco mluví s uzdravenou ženou, kterou nazývá „Dcero“, je oznámeno Jairovi, že „jeho dcera“ zemřela. Tuto dceru posléze oslovuje Ježíš: „Dcerko, vstaň!“

Vypadá to, že je dcerka ztracena. Dokonce se dozvídáme, že nestojí za to Ježíše obtěžovat, vždyť už zemřela. Tady by to mohlo skončit. Happy end se nekoná. A přece, už zase text pokračuje a znovu Ježíšovým slovem: „*Neboj se, jen věř a bude zachráněna.*“ A všem - Jairovi, zástupu, Teofilovi i nám - má být jasné, že souvislost mezi touto větou a tou, která zazněla na adresu uzdravené ženy: „*Dcero, tvá víra tě zachránila, jdi v pokoji*“ je zásadní. Jen s tím rozdílem, že nemocná žena jednala sama a zde se za dceru angažuje otec. Oba však dostali, co žádali, a ještě mnohem víc.

Nařídil, aby jí dali něco k jídlu - je to stejný motiv, jaký se objevuje v závěru Lukášova evangelia (Lk 24/41-43). Naznačuje, že vzkříšení není virtuální realita, nýbrž skutečný život, jaký si však nedovedeme ani představit. Můžeme jen žasnout a radovat se (Lk 8/56; Lk 24/41).

Přikázal, aby nikomu neříkali, co se stalo - opět najdeme souvislost s dalším Lukášovým oddílem v podobenství o boháči a Lazarovi (Lk16/29-31). Kdo nevěří Ježíšovu slovu, nepomůže mu ani kdyby někdo vstal z mrtvých.

ÚSKALÍ TEXTU

Ačkoli je příběh nadepsán „Vzkříšení Jairovy dcery“, ve skutečnosti jsou to příběhy dva. Příběh o uzdravení ženy, trpící dvanáct let krvácením (gynekologickým), zde není podružná epizoda. *Tady* se tříbí víra: ženy, Jaira, snad i přihlížejícího zástupu, Teofila... Nepouštějte se do „medicínských“ dohadů: zda je možné, aby někdo dvanáct let krvácel a nevykrvácel. *Dvanáctka* (použitá v obou případech) má zde význam spíš symbolický než početní. Má zde připomínat dvanáct kmenů Izraele. „Vzkříšení dcery Jairovy“ pojednává o Izraeli. V tomto (dvojitém!) příběhu je pak izraelský národ představován jako národ neúrodný, mrtvý, neschopný nést plody (nemocná žena), a proto odsouzený k smrti (umírající dívka). Evangelista nám však sděluje, že Ježíš přináší východisko ze smrtelného nebezpečí.Zároveň vyzývá Ježíš lid izraelský, aby se trpně nepodvoloval silám smrti (napomínalplačící v domě Jairově), aby „danou situaci“ nepřijímal nečinně. Věřit spočívá v neustálém zmrtvýchvstávání, věřit znamená žít a nosit plody.“ (TdV s.143)

Z našeho vyprávění by nemělo vyplynout, že Ježíš byl jakýsi zázračný léčitel. Jeho výjimečnost nespočívala v jeho mimořádných léčitelských schopnostech. Těmito léčitelskými schopnostmi se Ježíš naopak příliš nelišil od svého prostředí, které nebylo nikterak chudé na uzdravovatele. Dokonce i žáci farizeů uzdravovali (Mt 12,27). Ani příběh o vzkříšení Jairovy dcery nemá být především dokladem Ježíšovy zázračné moci. V Ježíšových uzdravovatelských činech se především realizuje to, o čem kázal: do života lidí vstupuje království Boží, nový život, moc, která obnovuje porušené nebo zcela zpřetrhané vztahy. V Ježíši jedná Bůh – milosrdný, zachraňující; takový, jakého jej poznával jeho lid od pradávna - Bůh vnímající tíseň svého lidu, Bůh vytrhující ze sevření...

Poznámka: V příběhu je celá řada motivů, které se dají vypravěčsky vytěžit. Ku prospěchu věci však bude spíš přiměřené zestručnění příběhu a redukce motivů.

POMŮCKY

Obrázek zástupu, tísnícího se kolem nějaké slavné osobnosti

MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU

a) pro mladší školní věk

Když máte nějaké trápení, třeba že si rozbijete koleno, ztratíte oblíbenou hračku, ublíží vám spolužák, co je lepší: sedět někde v koutku a tiše fňukat, nebo se porozhlédnou po někom, kdo vám pomůže - s hledáním hračky, ošetří bolístku, někoho, komu se můžete svěřit?

b) pro střední a starší školní věk

Slyšeli jste o lidech, kteří druhým zachránili život? Co je k tomu zapotřebí? Setkali jste se už s takovým člověkem? Víte, že existují lidé, kteří pravidelně darují svou krev, která pak je v případě potřeby použita na záchranu jiného lidského života? Znáte někoho takového?

c) pro Teofila

Jsem rád, že jsem křesťan, Lukáši. I díky tobě toho dost vím o Ježíši, o tom jak jedná, co přináší... Ale stejně mi není jedno, jaký bude osud těch, kdo nejsou křesťany. Konkrétně mám na mysli „ty ze synagógy“: Jsou ještě pořád Božím lidem? Jedná s nimi Bůh, mají naději na budoucnost? Nebo jsou jako schnoucí, churavějící větev, která nenese ovoce? Vzpomínám si, co jsi vyprávěl o Janu Křtiteli, jak řekl, že každý strom, který nenese dobré ovoce, bude vyťat a hozen do ohně...“ - Lukáš: Ano, ale pak poslal Bůh Ježíše, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul. A už dříve, přes proroka Izajáše, vzkazuje svému lidu, že může zachránit iumírající, neplodnou a chorobami napadenou dceru sionskou (tak byl Boží lid v SZ nazýván) , že On, Hospodin vzbuzuje víru, křísí ze smrtelného spánku, dává povstat novému životu... Počkej, povím ti příběh, vlastně příběhy dva, abys viděl, jak v Ježíši jedná tentýž Bůh i dnes.

OSNOVY VYPRÁVĚNÍ

a) pro mladší školní věk

I. Motivace

II. Ježíše očekávají na břehu jezera zástupy

III. Stísněný Jairus prosí za nemocnou dceru a očekává Ježíšovu pomoc

IV. Ježíš uprostřed tísnícího se davu rozpoznává tíseň jedné ženy

V. Žena se bála trestu, a dostala s uzdravením i slovo milosti

VI. Krvácející žena je zachráněna, Jairova dcera umírá

VII. Neboj se, jen věř (Ježíšovo slovo žádá víru)

VIII. Jairova dcerka je zachráněna (Ježíšovo slovo vítězí nad smrtí)

IX. Závěr

b) pro střední a starší školní věk

Motivace

I. Ježíš přichází, zástup očekává

II. Jairos přichází a veřejně prosí Ježíše za dceru

III. Krvácející žena přichází a potají se Ježíše dotýká

IV. Kontaminace naruby (Ježíš ženě dává uzdravení, ne ona jemu svou nečistotu, způsobenou nemocí)

V. „Dcero, tvá víra tě zachránila“ (čin beze slov je vnímán jako akt víry)

VI. „Tvá dcera zemřela, neobtěžuj Mistra“ (Ježíš je vnímán jako někdo, kdo je užitečný jen před smrtí)

VII. „Dcerko, vstaň!“ (Ježíš je představen jako ten, kdo zná pravdu o životě a smrti)

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE - PRO TEOFILA

Jsem rád, že jsem křesťan, Lukáši. I díky tobě toho dost vím o Ježíši, o tom jak jedná, co přináší... Ale stejně mi není jedno, jaký bude osud těch, kdo nejsou křesťany. Konkrétně mám na mysli „ty ze synagógy“: Jsou ještě pořád Božím lidem? Jedná s nimi Bůh, mají naději na budoucnost? Nebo jsou jako schnoucí větev, která nenese ovoce? Vzpomínám si, co jsi vyprávěl o Janu Křtiteli, jak řekl, že každý strom, který nenese dobré ovoce, bude vyťat a hozen do ohně...“ – Lukáš: Ano, ale pak Bůh poslal Ježíše, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul. A už dříve, přes proroka Izajáše, vzkázal svému lidu, že může zachránit neplodnou, nemocnou, ano i umírající dceru sijónskou (tak hezky nazývá Pán Bůh svůj izraelský lid), že on, Hospodin, křísí i ze smrtelného spánku, dává povstat novému životu a vzkřísí novou víru ... Počkej, povím ti příběh, abys viděl, jak v Ježíši jedná tentýž Bůh i dnes. Jsou to vlastně příběhy dva.

II. JEŽÍŠE OČEKÁVAJÍ NA BŘEHU JEZERA ZÁSTUPY

Dav lidí, shromážděný na břehu jezera, napjatě vyhlíží. Zdá se, že na někoho čekají. Najednou to v zástupu zašumí: „Už jde, už je tady!“ - Všichni se mačkají, každý chce být Ježíši co nejblíž. Jako by od něj něco očekávali...

III.STÍSNĚNÝ JAIROS PROSÍ ZA NEMOCNOU DCERU A OČEKÁVÁ JEŽÍŠOVU POMOC

„ Ustupte, ustupte, prosím, pusťte mne k Ježíši, mám něco naléhavého!“ - Dav se jen neochotně rozestupuje... Před Ježíše pokleká zkroušený muž: „Jsem Jairos, Pane, představený synagógy. Má jediná dcera, teprve dvanáctiletá, umírá. Prosím, pojď se mnou k nám domů.“ - Ježíš se na nic nevyptává a jde s ním.

IV. JEŽÍŠ UPROSTŘED TÍSNÍCÍHO SE DAVU ROZPOZNÁVÁ TÍSEŇ JEDNÉ ŽENY

Zástup ale nechce přijít o Ježíšovu přítomnost. Lidé tuší, že se bude něco dít, a chtějí být při tom. Tísní se kolem Ježíše, takže Jairos jen s obtížemi razí cestu. Vtom se Ježíš zastavuje: „Kdo se mne to dotkl?“ ptá se. Nikdo se nehlásí. A Petr si málem poklepe na čelo: „Mistře, kolem tebe, jestli sis nevšiml, je zástup lidí, který se na tebe tlačí.“ Ale Ježíš stojí na místě, představ si to, Teofile, jako by nevěděl, že utíkají drahocenné minuty, kdy jde o život Jairovy dcerky... A Ježíš znovu říká: „Někdo se mne dotkl, a byl to dotek víry. Někdo chtěl ode mne pomoc!“

V. ŽENA SE BÁLA TRESTU A DOSTALA S UZDRAVENÍM I SLOVO MILOSTI

Tu ze zástupu vystupuje žena, s bázní se sklání před Ježíšem a přede všemi přiznává: „To já jsem se tě dotkla - a rázem jsem byla uzdravena od krvácení, které mne sužovalo dvanáct let.“ – Co bude dál? Začnou na ni lítat kameny, na ni, na nečistou, že se odvážila spolu s ostatními jít za Ježíšem, když tam podle Mojžíšova zákona přece neměla co dělat? Odvrátí se od ní Ježíš za to, že se jej neoprávněně dotkla? - Co myslíš, Teofile, co Ježíš udělá, jak se zachová?

Ježíš tu jedná stejně, jako Hospodin jednával se svým lidem, se svou milou „dcerkou sijónskou“: Neštítí se lidské bídy, je vnímavý pro lidské trápení. Přijímá tuto nemocnou, neplodnou, nečistou ženu a vrací jí zdraví, radost ze života, naději na potomstvo. Vidí, vnímá její víru, s níž se k němu ve své ubohosti vztahuje. - „Dcero,“ říká jí, „tvá víra tě zachránila, jdi v pokoji.“

„ Počkej, Lukáši, jak to, že jí říká dcero, když to už byla dospělá ženská, tomu nějak nerozumím...“ - „Ježíš jí tak dává najevo, že ji Bůh přijímá, stejně jako všechny, kdo se k němu

s vírou vztahují. Prorok Izajáš o tom zpívá pěknou písničku, můžeš si ji pak doma najít ve svém svitku...“

VI. KRVÁCEJÍCÍ ŽENA JE ZACHRÁNĚNA, JAIROVA DCERKA UMÍRÁ

„ Ale, jak to bylo dál s tou dcerkou Jairovou? Kvůli jednomu příběhu jsme málem zapomněli na druhý. To nechal Ježíš jejího otce tak dlouho čekat? Nechtěl bych být v jeho kůži, Lukáši, vždyť tam šlo o život jeho dcerušky... Vypadá to skoro, že na něj Ježíš, když se tak dlouho vybavoval s tou ženou, docela zapomněl!“ - „ Ano, téměř to tak vypadá. Zatímco tam Ježíš stojí a hovoří s tou (nyní šťastnou) ženou, která v něm našla záchranu, protlačuje se k nim davem další člověk, který přiběhl z Jairova domu, a hlásí: „Tvá dcera právě zemřela. Je zbytečné, aby s tebou Ježíš ještě chodil...“

VII. NEBOJ SE, JEN VĚŘ (JEŽÍŠOVO SLOVO ŽÁDÁ VÍRU)

„ Co ten ubohý táta teď bude dělat? Co bys na jeho místě dělal, Lukáši? Přemlouval bys Ježíše, aby přesto šel s tebou, anebo bys to vzdal a nechal jej, aby pomáhal tam, kde to ještě není tak beznadějné?“ – „Co bych dělal, to nevím. Ale vím, co udělal Ježíš: Řekl Jairovi: „Neboj se, jen věř, a bude zachráněna.“ A šel s ním, k němu domů. - Všiml sis, Teofile, že něco podobného před chvílí Ježíš řekl té ženě, které uzdravením vrátil šanci na neutrápený život i naději, že ještě bude moci mít potomky...? ´Dcero, tvá víra tě zachránila, jdi v pokoji.´ A Jairos byl u toho, slyšel to. A teď jde s Ježíšem, vede jej do svého domu, ke své mrtvé dcerce...

VIII. JAIROVA DCERKA JE ZACHRÁNĚNA (JEŽÍŠOVO SLOVO VÍTĚZÍ NAD SMRTÍ)

Zástup se hrnul za nimi. Začíná to být dráždivé a vzrušující, co si ten Ježíš troufá... U domu však Ježíš všechny zarazil a nikomu nedovolil, aby s ním šel dál, jen svým třem učedníkům a rodičům té dívky. - „Lukáši, proč asi Ježíš nechtěl, aby to, co se stane, viděl i celý ten zástup? Měl snad strach, že bude pro smích, když se ukáže, že se smrtí nic nezmůže?“ - „Teofile, to co bude následovat, není scéna pro čumily, je to událost pro oči víry. Mnozí se mu posmívali, když je těšil: „Neplačte, nezemřela, jen spí.“ Ale oči víry vidí dál, vidí víc než lidské možnosti. Oči víry za smrtí vyhlížejí život. Oči víry i skrze beznaděj vyhlížejí k naději...

Před očima otce, matky a svých učedníků bere Ježíš dívku za ruku a praví: „Dcerko, vstaň!“ A ona se nadechla a hned vstala z postele. - „Dejte jí něco k jídlu, ať vidíte, že se vám to nezdá, že je skutečně živá. Duchové přece nejedí...“

Rodiče z toho byli u vytržení. Ale Ježíš jim přísně nařídil, aby o tom nikomu nevykládali. Nechtěl si budovat pověst zázračného léčitele a všemocného doktora, pro kterého je maličkost křísit z mrtvých. Ježíš žádá víru v přicházející království Boží. Proto přišel. V něm to království přišlo. A jen ti, kdo mají v něho důvěru, mohou být svědky a příjemci jeho mocných činů. Ne dav, který jen zvědavě přihlíží a neví, co čekat. Ano, žena, která se jej v důvěře dotkla, aby byla uzdravena! Ano, Jairos, který v důvěře přivedl Ježíše ke své dcerce, i když se to zdálo být beznadějné a zbytečné! Jejich víra je důvěrou k tomu novému, co s Ježíšem přichází. A to je mocnější než smrt.

IX. ZÁVĚR

Teofil: To je zajímavé, už podruhé v krátké době od tebe slyším příběh o vzkříšení (nedávno to bylo o vzkříšení mládence z Naim). Co tím, Lukáši, sleduješ? - Lukáš: „Chci tebe i všechny ostatní, kdo budou někdy tenhle příběh poslouchat, utvrdit ve víře, žev Ježíši jedná Bůh – milosrdný, zachraňující; takový, jakého jej poznával jeho lid od pradávna: Bůh vnímající tíseň svého lidu, Bůh vytrhující ze sevření, Bůh obnovující porušené nebo zcela zpřetrhané vztahy... Takový je Bůh Abrahamův, Izákův, Jákobův, Jairův, tvůj, můj, Bůh Ježíšův.

MODLITBA

Pane Ježíši Kriste, děkujeme, že s tebou ani smrt není tím posledním, s čím můžeme v životě počítat. Děkujeme, že na tvé milosrdenství a odpuštění můžeme spolehnout víc. Prosíme, ať míváme dost odvahy víry oslovit tě a vyslovit své prosby. Amen

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

Byli jste už někdy na pohřbu? Proč se pohřeb koná? Co je na křesťanském pohřbu důležité?

Co lidi ohrožuje, kromě nemoci a smrti, co jim činí život těžký, těžko snesitelný?

Myslíte, že slovem můžete někomu pomoci? Jak? Patří sem modlitba?

Jaký je rozdíl mezi hygienickým chováním (nejdu za někým, kdo má chřipku, neštovice, nepiju s druhým ze stejné sklenice...) a odmítavým (štítivým) postojem k nemocnému člověku?

Znáte nějaké nemoci, které jsou v dnešní době společensky nebezpečné?

Uměli byste pomoci zraněnému: ovázat ránu, zastavit krvácení z tepny, přenést kamaráda se zlomenou nohou, doprovázet nevidomého, vézt vozík s postiženým člověkem...? Můžete si zkusit některé tyto vědomosti a dovednosti nacvičit.

Jak „očistit“ vzkřísit „mrtvý sbor“ - co znamená „v úděsném domě bydlí dnes tvůj lid, víru už ztrácí, že snad bude žít“? Proč textař prosí: „vyžeň plačky ven“? Kdo to je církevní plačka?

Odkaz na pracovní list

19 Vzkříšení dcery Jairovy

Odkaz na píseň

Dům na písku postavený, lampa, která zhasíná

Kristus je má síla (EZ648)

Dej nám moudrost, odvahu pro dny obav

Buď tobě sláva, jenž jsi z mrtvých vstal

Má duše Boha velebí (EZ627)

Vzkříšení dcery Jairovy (SV303)

Za ty, kdo hladem trpí a bídou, prosíme

Cílová skupina

Mladší školní

Školní

Katechetické cykly

Pozvání na cestu - Evangelium Lukášovo

Biblický odkaz (kat)

Lukáš 8,40–56